

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Фінанси
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту. Кафедра фінансових технологій і підприємництва
Розробник(и)	Дехтяр Надія Анатоліївна
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Тривалість вивчення навчальної дисципліни	один семестр
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг становить 5 кред. ЄКТС, 150 год., з яких 1 кред. ЄКТС, 30 год. становить курсова робота. Для денної форми навчання 64 год. становить контактна робота з викладачем (24 год. лекцій, 40 год. практичних занять), 86 год. становить самостійна робота. Для дистанційної форми навчання 150 год. становить самостійна робота.
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми "Фінанси"
Передумови для вивчення дисципліни	Передумови для вивчення відсутні
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів базових знань з теорії фінансів, засвоєння закономірностей функціонування фінансів на макро- і мікрорівнях як теоретичної основи розвитку фінансової системи

4. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1 Сутність фінансів, їх функції та роль

Вступ. Предмет фінансової науки. Макро- і мікрорівень у фінансах. Методологія фінансової науки. Міждисциплінарний характер фінансової науки. Фінанси як економічна, грошова, розподільча і ресурсоутворююча категорія. Ознаки фінансів. Суспільне призначення фінансів. Функції фінансів, їх взаємозв'язок. Розподільна функція фінансів. Об'єкти дії розподільної функції. Суб'єкти, що здійснюють розподільну функцію. Первинний розподіл і перерозподіл вартості ВВП. Контрольна функція. Фінансові категорії. Складові системи фінансових категорій: категорії доходів, категорії витрат, категорії цільових фондів грошових коштів. Взаємозв'язок фінансів та інших економічних категорій у розподільчому процесі. Фінанси як ключовий інструмент для досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР)

Тема 2 Генезис та еволюція фінансів

Фінанси як історична категорія. Генезис категорії фінанси. Історичні передумови виникнення і розвитку фінансів. Еволюція доходів і видатків держави в різних суспільних формаціях. Етапи еволюційного розвитку фінансів: нерозвинена форма, вузькість фінансових відносин, розвиток державності, універсальність фінансових відносин. Місце фінансів у процесі суспільного відтворення. Стадії суспільного відтворення. Характеристика стадії обмін-розподіл у системі фінансових відносин. Необхідність та роль фінансів у суспільстві

Тема 3 Фінансова система та фінансова політика

Сутність і поняття фінансової системи країни. Принципи побудови фінансової системи. Завдання фінансової системи. Структура фінансової системи України. Сфери та ланки фінансових відносин. Державні фінанси як центральна ланка фінансової системи. Характеристика децентралізованих складових фінансової системи: фінансів суб'єктів господарювання та фінансів домогосподарств. Міжнародні фінанси. Фінансова інфраструктура її роль і значення у фінансовій системі держави. Організаційна структура фінансової системи. Сучасні виклики та перспективи розвитку фінансової системи України в умовах глобалізації та цифровізації. Вплив війни на фінансову систему держави. Необхідність і зміст фінансової політики. Мета і завдання фінансової політики. Значення фінансової політики. Фінансова стратегія і фінансова тактика. Типи фінансової політики. Зв'язок між фінансовою політикою та економічним зростанням на засадах сталості. Фінансовий механізм, характеристика його складових: фінансового забезпечення, фінансового регулювання, нормативного, правового та інформаційного забезпечення. Фінансові методи. Фінансові важелі, стимули, санкції

Тема 4 Податки. Податкова система

Податки як фінансова категорія, їх економічна сутність і призначення. Роль податків у фіскальній політиці держави. Характерні ознаки податків як обов'язкових платежів. Функції податків: фіскальна, регулююча, контрольна. Основні елементи оподаткування: суб'єкт, об'єкт, база оподаткування, ставка податку. Класифікація податків та її ознаки. Види податків: за формою оподаткування, за економічним змістом, за об'єктом оподаткування, залежно від рівня державних структур, що встановлюють податок. Прямі і непрямі податки, їх види. Податкова система: поняття і основи побудови. Принципи й методи оподаткування. Податкова політика. Сучасні податкові системи зарубіжних країн. Особливості окремих видів податків

Тема 5 Державні фінанси

Сутність, призначення і роль державних фінансів. Ознаки державних фінансів та їх відмінність від інших ланок фінансової системи. Функції державних фінансів. Вплив державних фінансів на економічний розвиток та соціальну сферу. Система державних фінансів їх склад і структура. Характеристика складових державних фінансів: зведеного бюджету, державних цільових фондів, державного страхування, державного кредиту, фінансів державного сектора економіки. Фінансові ресурси держави: поняття та значення. Види та класифікація фінансових ресурсів держави. Джерела формування державних доходів, фактори їх зростання. Напрями використання фінансових ресурсів держави. Методи формування, розподілу та використання фінансових ресурсів. Роль фінансових ресурсів у забезпеченні соціально-економічного розвитку. Сучасні проблеми та напрями удосконалення державних фінансів. Основні виклики державних фінансів в умовах війни. Прозорість і підзвітність державних фінансів для реалізації Цілей сталого розвитку (ЦСР)

Тема 6 Фінанси суб'єктів господарювання

Поняття суб'єкта господарювання, ознаки його ідентифікації. Класифікація суб'єктів господарювання. Фінанси суб'єктів господарювання як фінансова категорія. Суспільне призначення, функції і роль фінансів суб'єктів господарювання. Система фінансових відносин на рівні підприємств. Фінансові ресурси підприємств, їх класифікація. Власні, залучені та позикові фінансові ресурси підприємств. Види діяльності підприємств та характеристика їх грошових надходжень. Прибуток підприємства: його роль, формування, розподіл та використання в сучасних умовах. Особливості організації фінансових відносин на підприємствах різних форм власності та організаційно-правових форм господарювання. Роль підприємництва у реалізації Цілей сталого розвитку (ЦСР)

Тема 7 Фінанси домогосподарств

Домогосподарство як інституційна економічна одиниця. Функції домогосподарств. Особливості фінансів домогосподарств і сфера їх функціонування. Роль фінансів домогосподарств у фінансовій системі країни. Класифікація фінансів домогосподарств. Економічна природа фінансових ресурсів домогосподарств. Джерела і форми доходів домогосподарств. Витрати домогосподарств, їх сутність та класифікація. Бюджет домогосподарства як інструмент управління фінансами. Сутність заощаджень домогосподарств, їх класифікація. Грошові заощадження: мотивовані і немотивовані. Організовані та неорганізовані заощадження

Тема 8 Страхування

Потреба у страховому захисті та його значення для стабільності суспільного відтворення. Страхові фонди як матеріальна основа страхового захисту. Страхування як фінансова категорія, її економічний зміст. Функції і принципи страхування. Ознаки класифікації страхування. Класифікація страхування за економічною і правовою ознаками. Види страхування. Поняття страхового ринку. Інфраструктура страхового ринку. Складові страхового ринку, їх характеристика. Державне регулювання страхової діяльності

Тема 9 Фінансовий ринок

Фінансовий ринок як економічна категорія, його суспільне призначення. Функції фінансового ринку. Державне регулювання фінансового ринку. Роль фінансових регуляторів у забезпеченні стабільності фінансової системи в умовах цифрової трансформації. Структура фінансового ринку. Складові фінансового ринку: грошовий ринок і ринок капіталів, та їх характеристика. Ринок цінних паперів. Первинний і вторинний, організований та неорганізований, біржовий та позабіржовий ринки цінних паперів. Суб'єкти фінансового ринку, їх класифікація. Фінансові інститути та фінансові посередники, їх характерні ознаки. Цінні папери як інструменти фінансового ринку. Ознаки цінних паперів. Групи цінних паперів, їх характеристика

Тема 10 Міжнародні фінанси

Міжнародні фінанси як фінансова категорія, їх сутність, значення і роль в сучасній світовій економіці. Об'єкти і суб'єкти міжнародних фінансів. Функції міжнародних фінансів. Головні канали руху міжнародних фінансових потоків. Складові міжнародних фінансів. Міжнародний фінансовий ринок: сутність, призначення. Характеристика міжнародного валютного ринку, міжнародного ринку боргових зобов'язань, міжнародного ринку цінних паперів. Міжнародні і регіональні фінансові інститути, їх значення для розвитку міжнародних і національних економік та фінансових систем. Діяльність Міжнародного валютного фонду (МВФ). Фінансові ресурси МВФ. Світовий банк і група світового банку. Співпраця України з міжнародними фінансовими інституціями і організаціями. Роль міжнародних фінансових інституцій (Світового банку, МВФ, ЄБРР) у досягненні цілей сталого розвитку (ЦСР)

Тема 11 Курсова робота

Виконання індивідуального науково-дослідного завдання, яке передбачає поглиблене вивчення і розроблення однієї з актуальних проблем теорії та практики фінансів, організацію фінансових відносин суб'єктів господарювання, банків та державних організацій, формування дієвих механізмів функціонування фінансів підприємств та фінансово-кредитних установ, фінансової системи в цілому, а також формування навичок самостійної роботи та вирішення конкретних економічних завдань

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

РН1	Знати та розуміти базові знання з теорії фінансів, закономірності еволюційного розвитку фінансів, організацію фінансових відносин на рівні держави, суб'єктів господарювання, домогосподарств, міжнародному рівні та фондовому ринку
РН2	Визначати та робити обґрунтовані висновки щодо специфіки функціонування фінансової системи України (в цілому та у розрізі окремих сфер і ланок) та окремих зарубіжних країн
РН3	Здійснювати збір та обробку інформації у сфері фінансів держави, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, страхування, міжнародних фінансів на основі публічної статистичної та фінансової звітності. Володіти методами аналізу й оцінки стану, проблем та перспектив розвитку складових фінансової системи

PH4	Професійно та аргументовано презентувати результати аналізу фінансових процесів і явищ, обґрунтовувати власну позицію щодо специфіки функціонування фінансової системи України
PH5	Усвідомлювати роль фінансів як суспільної цінності та інструменту соціально-економічного розвитку; використовувати знання з фінансів для прийняття рішень, що сприяють підвищенню добробуту та якості життя населення

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна. Для спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок:

7. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних компетентностей

Програмні компетентності, формування яких забезпечує навчальна дисципліна: Для спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок:

8. Види навчальних занять

Тема 1. Сутність фінансів, їх функції та роль	
Лк1 "Предмет фінансової науки" (денна)	Вступ. Предмет фінансової науки. Макро- і мікрорівень у фінансах. Методологія фінансової науки. Міждисциплінарний характер фінансової науки. Фінанси як економічна, грошова, розподільча і ресурсоутворююча категорія. Сутність фінансів. Ознаки фінансів. Суспільне призначення фінансів
Лк2 "Сутність фінансів, їх функції та роль" (денна)	Функції фінансів, їх взаємозв'язок. Розподільна функція фінансів. Об'єкти дії розподільної функції. Суб'єкти, що здійснюють розподільну функцію. Первинний розподіл і перерозподіл вартості ВВП. Контрольна функція. Фінансові категорії – абстракції специфічної місце, специфіка у понятійному апараті фінансової науки. Складові системи фінансових категорій: категорії доходів, категорії витрат, категорії цільових фондів грошових коштів, системоутворюючі фінансові категорії. Взаємозв'язок фінансів та інших економічних категорій у розподільчому процесі. Фінанси як ключовий інструмент для досягнення Цілей сталого розвитку
Пр1 "Аналіз показників динаміки ВВП України" (денна)	ВВП як основне джерело фінансових ресурсів суспільства. На основі даних публічної статистичної звітності проаналізувати показники стану та розвитку ВВП України за 2021-2023 рр. Розрахувати показники зміни ряду динаміки ВВП України (абсолютний приріст, темпи зростання, темпи приросту базисним і ланцюговим способом)

Пр2 "Аналіз показників динаміки та використання ВВП за категоріями доходу та кінцевими споживачами витрат" (денна)

На основі публічної статистичної інформації проаналізувати розподіл ВВП за видами економічної діяльності, за категоріями доходу (оплата праці найманих працівників, чисті податки на виробництво та імпорт, валовий прибуток, змішаний дохід), за категоріями кінцевого використання (кінцеві споживчі витрати, валове нагромадження, експорт, імпорт). Розрахувати склад та структуру даних показників за останні три роки

СЗ1 "Сутність фінансів" (денна)

Предмет науки про фінанси. Суб'єкти, об'єкти і зміст фінансових відносин на мікро- і макрорівні. Методи фінансової науки, їх характеристика. Фінанси як економічна категорія, її ознаки. Функції фінансів, їх зміст та взаємозв'язок. Фінансові категорії як форма наукового пізнання сутності фінансових відносин. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями, які приймають участь у вартісному розподілі (грошима, ціною, заробітною платою, кредитом). Роль фінансів у досягненні Цілей сталого розвитку

Тема 2. Генезис та еволюція фінансів

ЛкЗ "Генезис та еволюція фінансів" (денна)

Фінанси як історична категорія. Генезис категорії фінанси. Історичні передумови виникнення і розвитку фінансів. Еволюція доходів і видатків держави в різних суспільних формаціях. Етапи еволюційного розвитку фінансів: нерозвинена форма, вузькість фінансових відносин, розвиток державності, універсальність фінансових відносин. Місце фінансів у процесі суспільного відтворення. Стадії суспільного відтворення. Характеристика стадії обмін-розподіл в системі фінансових відносин. Необхідність та роль фінансів у суспільстві

СЗ2 "Генезис та еволюція фінансів" (денна)

Фінанси як історична категорія. Генезис категорії фінанси. Фінанси як історична категорія. Історичні передумови виникнення і розвитку фінансів. Еволюція доходів і видатків держави в різних суспільних формаціях. Етапи еволюційного розвитку фінансів: нерозвинена форма, вузькість фінансових відносин, розвиток державності, універсальність фінансових відносин. Місце фінансів у процесі суспільного відтворення. Стадії суспільного відтворення. Характеристика стадії обмін-розподіл в системі фінансових відносин. Необхідність та роль фінансів у суспільстві. Цифровізація фінансів і її внесок у досягнення сталого розвитку

Тема 3. Фінансова система та фінансова політика

Лк4 "Фінансова система та фінансова політика" (денна)

Сутність і поняття фінансової системи країни. Принципи побудови фінансової системи. Завдання фінансової системи. Структура фінансової системи України. Сфери та ланки фінансових відносин. Державні фінанси як центральна ланка фінансової системи. Характеристика децентралізованих складових фінансової системи: фінансів суб'єктів господарювання як основи фінансової системи; фінансів домогосподарств – забезпечувальної ланки. Міжнародні фінанси. Фінансова інфраструктура. Фінансовий ринок як узагальнююча ланка фінансової системи. Організаційна структура фінансової системи. Сучасні проблеми розвитку фінансової системи України та шляхи її вдосконалення. Необхідність і зміст фінансової політики. Мета і завдання фінансової політики. Значення фінансової політики. Фінансова стратегія і фінансова тактика. Типи фінансової політики. Зв'язок між фінансовою політикою та економічним зростанням на засадах сталості. Характеристика елементів фінансової політики. Фінансовий механізм, характеристика його складових: фінансове забезпечення, фінансове регулювання, нормативне, правове та інформаційне забезпечення. Форми фінансового забезпечення (бюджетне фінансування, самофінансування, кредитування). Фінансові методи (балансовий, нормативний). Фінансові важелі, стимули, санкції

СЗЗ "Фінансова система" (денна)

Сутність фінансової системи України. Характеристика її основних сфер: державних фінансів, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, міжнародних фінансів та фінансового ринку. Управління фінансовою системою. Вплив фінансової системи на темпи та пропорції розвитку економіки. Сучасні проблеми розвитку фінансової системи України та шляхи її вдосконалення. Вплив війни на фінансову систему держави

СЗ4 "Фінансова політика" (денна)

Фінансова політика як складова соціально-економічної політики держави. Види та основні елементи фінансової політики. Фінансова політика України в умовах воєнної економіки. Стратегічна та тактична фінансова політика. Зв'язок між фінансовою політикою та економічним зростанням на засадах сталості. Фінансовий механізм, його складові елементи: фінансове забезпечення, фінансове регулювання, нормативне, правове та інформаційне забезпечення. Форми фінансового забезпечення (бюджетне фінансування, самофінансування, кредитування). Фінансові методи (балансовий, нормативний). Фінансові важелі, стимули, санкції

Тема 4. Податки. Податкова система

Лк5 "Податки" (денна)

Податки як фінансова категорія, їх економічна сутність і призначення. Роль податків у фіскальній політиці держави. Ознаки податків як обов'язкових платежів. Функції податків: фіскальна, регулююча, контрольна. Основні елементи оподаткування: суб'єкт, об'єкт, база оподаткування, ставка податку. Класифікація податків та її ознаки. Види податків: за формою оподаткування, за економічним змістом, за об'єктом оподаткування, залежно від рівня державних структур, що встановлюють податок, за методом стягнення. Прямі і непрямі податки, їх види та характеристика. Особливості окремих видів податків. Податкова система: поняття і основи побудови. Принципи й методи оподаткування. Податкова політика. Сучасні податкові системи зарубіжних країн. Вплив цифровізації на ефективність податкових систем

Пр3 "Розрахунок показників складу, структури та ефективності податкових надходжень бюджету" (денна)

Дослідити склад і види податкових надходжень до Зведеного бюджету України. Провести аналіз показників перерозподілу податкових надходжень через Зведений бюджет України за 2021-2023 роки. Проаналізувати показники динаміки податкових надходжень до Зведеного бюджету України за 2021-2023 роки. Визначити склад та структуру податкових надходжень у розрізі груп та видів податків в Україні

С35 "Податки. Податкова система" (денна)

Об'єктивна необхідність, економічна сутність, ознаки і функції податків. Класифікації податків за різними ознаками, їх характеристика. Прямі податки, їх сутність, види, переваги і недоліки. Непрямі податки, їх сутність, види, переваги і недоліки. Податкова система України: характеристика складу і структури. Принципи оподаткування. Характеристика моделей податкової системи

Тема 5. Державні фінанси

Лк6 "Державні фінанси" (денна)

Сутність, призначення і роль державних фінансів. Ознаки державних фінансів та їх відмінність від інших ланок фінансової системи. Функції державних фінансів. Вплив державних фінансів на економічний розвиток та соціальну сферу. Державні фінанси як інструмент макроекономічного регулювання. Система державних фінансів їх склад і структура. Характеристика складових державних фінансів: зведеного бюджету, державних цільових фондів, державного страхування, державного кредиту, фінансів державного сектора економіки

Лк7 "Фінансові ресурси держави" (денна)

Фінансові ресурси держави: поняття та значення. Види та класифікація фінансових ресурсів держави. Джерела формування державних доходів, фактори їх зростання. Напрямок використання фінансових ресурсів держави. Методи формування фінансових ресурсів. Роль фінансових ресурсів у забезпеченні соціально-економічного розвитку. Сучасні проблеми та напрями удосконалення державних фінансів

С36 "Державні фінанси" (денна)

Державні фінанси: їх сутність, функції та призначення. Склад державних фінансів. Характеристика Зведеного бюджету України, державних цільових фондів, державного страхування, державного кредиту, фінансів державного сектора економіки як складових державних фінансів

С37 "Фінансові ресурси держави" (денна)

Фінансові ресурси держави: їх сутність. Джерела формування фінансових ресурсів держави. Напрямки використання фінансових ресурсів держави. Аналіз показників розвитку державних фінансів за 2021-2023 рр.

Тема 6. Фінанси суб'єктів господарювання

Лк8 "Фінанси суб'єктів господарювання" (денна)

Поняття суб'єкта господарювання, ознаки його ідентифікації. Класифікація суб'єктів господарювання. Фінанси суб'єктів господарювання як фінансова категорія. Суспільне призначення, функції і роль фінансів суб'єктів господарювання. Система фінансових відносин на рівні підприємств. Фінансові ресурси підприємств, їх класифікація. Власні, залучені та позикові фінансові ресурси підприємств. Види діяльності підприємств та характеристика їх грошових надходжень. Прибуток підприємства: його роль, формування, розподіл та використання в сучасних умовах. Особливості організації фінансових відносин на підприємствах різних форм власності та організаційно-правових форм господарювання

Пр4 "Фінанси підприємств" (денна)

Аналіз динаміки кількості юридичних осіб за організаційно-правовими формами та формами власності за 2020-2022 рр. Аналіз фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання за 2020-2022 рр. (на основі публічної звітності). Ознайомитися із процесом здійснення господарської діяльності підприємств. Дослідити структурно-логічну схему формування чистого фінансового результату підприємства. Провести розрахунок показників чистого доходу від реалізації продукції, валового прибутку (валового збитку), фінансового результату до оподаткування, чистого фінансового результату діяльності підприємства

С38 "Фінанси суб'єктів господарювання" (денна)

Поняття суб'єкта господарювання, ознаки його ідентифікації. Класифікація суб'єктів господарювання. Фінанси суб'єктів господарювання як фінансова категорія. Суспільне призначення, функції і роль фінансів суб'єктів господарювання. Система фінансових відносин на рівні підприємств. Фінансові ресурси підприємств, їх класифікація. Власні, залучені та позикові фінансові ресурси підприємств. Види діяльності підприємств та характеристика їх грошових надходжень. Прибуток підприємства: його роль, формування, розподіл та використання в сучасних умовах

С39 "Організація фінансових відносин на підприємствах різних форм власності та різних організаційно-правових форм" (денна)

Специфіка організації фінансів на підприємствах різних форм власності та форм господарювання. Фінанси підприємств реального сектору економіки. Особливості організації фінансових відносин бюджетних установ. Специфіка формування доходів та витрат громадських формувань

Тема 7. Фінанси домогосподарств

Лк9 "Фінанси домогосподарств" (денна)

Домогосподарство як інституційна економічна одиниця. Особливості фінансів домогосподарств і сфера їх функціонування. Роль фінансів домогосподарств у фінансовій системі країни. Класифікація фінансів домогосподарств. Економічна природа фінансових ресурсів домогосподарств. Джерела і форми доходів домогосподарств. Витрати домогосподарств, їх класифікація. Бюджет домогосподарства як інструмент управління фінансами. Сутність заощаджень домогосподарств, їх класифікація. Грошові заощадження: мотивовані і немотивовані. Організовані та неорганізовані заощадження. Чинники, що впливають на ощадну активність домогосподарств

С310 "Фінансові відносини домогосподарств" (денна)

Сутність і склад фінансів домогосподарств. Бюджет домогосподарства, його характеристика. Доходи бюджету домогосподарства, їх склад та класифікація. Витрати бюджету домогосподарства, їх класифікація. Грошові заощадження домогосподарств та їх розміщення. Ознайомитися із показниками грошових доходів і витрат домогосподарств України за 2021-2023 рр.

С311 "Сімейний бюджет" (денна)

Робота в малих групах. Проведення кейс-методу на тему «Сімейний бюджет»

Тема 8. Страхування

Лк10 "Страхування" (денна)

Необхідність страхового захисту і його роль у забезпеченні суспільного відтворення. Страхові фонди як матеріальна основа страхового захисту. Страхування як фінансова категорія, її економічний зміст. Функції і принципи страхування. Класифікація страхування. Ознаки класифікації. Класифікація страхування за економічною і правовою ознаками. Види страхування. Поняття страхового ринку. Інфраструктура страхового ринку. Складові страхового ринку, їх характеристика. Державне регулювання страхової діяльності

С312 "Страхування" (денна)

Необхідність страхового захисту і його роль у забезпеченні суспільного відтворення. Страхові фонди як матеріальна основа страхового захисту. Сутність поняття страхування, її економічний зміст. Функції і принципи страхування. Класифікація страхування. Ознаки класифікації. Класифікація страхування за економічною і правовою ознаками. Види страхування. Поняття страхового ринку. Інфраструктура страхового ринку. Складові страхового ринку, їх характеристика. Державне регулювання та нагляд за страховою діяльністю

С313 "Страховий ринок" (денна)

Страховий ринок: його сутність та значення в економічній системі. Характеристика учасників страхового ринку. Аналіз розвитку страхового ринку України за 2021-2023 рр. на основі публічної статистичної звітності

Тема 9. Фінансовий ринок

Лк11 "Фінансовий ринок" (денна)

Фінансовий ринок як економічна категорія, його суспільне призначення. Функції фінансового ринку. Державне регулювання фінансового ринку. Структура фінансового ринку. Складові фінансового ринку: грошовий ринок і ринок капіталів, та їх характеристика. Ринок цінних паперів. Первинний і вторинний, організований та неорганізований, біржовий та позабіржовий ринки цінних паперів. Суб'єкти фінансового ринку, їх класифікація. Фінансові інститути та фінансові посередники, їх характерні ознаки. Цінні папери як інструменти фінансового ринку. Ознаки цінних паперів. Групи цінних паперів, їх характеристика. Вплив цифрових технологій на розвиток фінансової сфери

Пр5 "Аналіз фондового ринку України" (денна)

На основі публічної статистичної звітності провести аналіз стану та розвитку фондового ринку України за 2021-2023 рр. На основі публічної статистичної звітності провести аналіз стану та розвитку фінансового сектору України за останні три роки. Дослідити особливості діяльності банків на ринку фінансових послуг. Охарактеризувати показники діяльності кредитних спілок, ломбардів, фінансових компаній

Пр5 "Фінансовий ринок" (заочна)

На основі публічної статистичної звітності провести аналіз розвитку ринку цінних паперів за 2021-2023 рр.

СЗ14 "Фінансовий ринок" (денна)

Фінансовий ринок як економічна категорія, його суспільне призначення. Функції фінансового ринку. Складові фінансового ринку. Елементи фінансового ринку: суб'єкти, об'єкти. Складові фінансового ринку: грошовий ринок і ринок капіталів, та їх характеристика. Фондовий ринок, його характеристика. Цінні папери як інструменти фондового ринку

Тема 10. Міжнародні фінанси

Лк12 "Міжнародні фінанси" (денна)

Міжнародні фінанси як фінансова категорія, їх сутність, значення і роль в сучасній світовій економіці. Об'єкти і суб'єкти міжнародних фінансів. фінансовий ринок і його структура. Функції міжнародних фінансів. Головні канали руху міжнародних фінансових потоків. Складові міжнародних фінансів. Міжнародний фінансовий ринок: сутність, призначення. Характеристика міжнародного валютного ринку, міжнародного ринку боргових зобов'язань, міжнародного ринку цінних паперів. Міжнародні і регіональні фінансові інститути, їх значення для розвитку міжнародних і національних економік та фінансових систем. Діяльність міжнародного валютного фонду (МВФ). Фінансові ресурси МВФ. Світовий банк і група світового банку. Співпраця України з міжнародними фінансовими інституціями і організаціями. Роль міжнародних фінансових інституцій (Світового банку, МВФ, ЄБРР) у досягненні цілей сталого розвитку (ЦСР)

СЗ15 "Міжнародні фінанси" (денна)

Сутність міжнародних фінансів. Характеристика функцій міжнародних фінансів. Призначення міжнародних фінансів. Сутність та складові міжнародного фінансового ринку. Особливості організації та функціонування міжнародного валютного ринку; міжнародного ринку кредитних ресурсів; міжнародного ринку цінних паперів. Сутність та види МФО та МФІ. Характеристика, призначення та функції міжнародних фінансових інститутів: ООН, ЄС, міжнародного валютного фонду (МВФ); Світового банку (СБ). Роль міжнародних фінансових інституцій (Світового банку, МВФ, ЄБРР) у досягненні цілей сталого розвитку (ЦСР)

Тема 11. Курсова робота

ІндЗан1 "Написання та захист курсової роботи" (денна)

Мета роботи – узагальнення, поглиблення та закріплення спеціальних знань студентів у фінансовій сфері, розвиток навичок здійснення аналітичної роботи, самостійного дослідження теоретичних і прикладних аспектів із певної теми, творчого використання літературних джерел та узагальнення практичного матеріалу та логічного викладення інформації

9. Стратегія викладання та навчання

9.1 Методи викладання та навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Лекційне навчання
МН2	Практикоорієнтоване навчання
МН3	Навчання на основі досліджень (RBL)

Лекції надають студентам матеріали з теоретичних основ організації фінансових відносин на різних рівнях фінансової системи, що є основою для самостійного навчання (РН 1, РН 2, РН 5). Лекції доповнюються семінарськими заняттями, що надають студентам можливість досліджувати проблемні питання у сфері фінансів та застосовувати одержані теоретичні знання на практиці (РН 2, РН 3, РН 4). Практикоорієнтоване навчання передбачає оволодіння студентами методики збору, обробки та узагальнення публічної статистичної та фінансової інформації для аналізу та оцінки стану фінансової системи країни (РН 3, РН 4). Навчання на основі досліджень відбувається під час написання та захисту курсової роботи, що дозволяє сформувати навички самостійного проведення досліджень, творчого використання літературних джерел, організацію аналітичної роботи, узагальнення практичного матеріалу та формулювання обґрунтованих висновків по темі дослідження (РН 1-РН 5).

9.2 Види навчальної діяльності

НД1	Інтерактивні лекції
НД2	Підготовка до семінарських занять
НД3	Виконання практичних завдань
НД4	Підготовка до практичного кейсу (робота в малих групах)
НД5	Підготовка курсової роботи

10. Методи та критерії оцінювання

10.1. Критерії оцінювання

Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$82 \leq RD < 89$

Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	4 (добре)	$74 \leq RD < 81$
Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
Виконання задовольняє мінімальним критеріям	3 (задовільно)	$60 \leq RD < 63$
Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$21 \leq RD < 59$
Можливе одноразове повторне складання	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 20$

10.2 Методи поточного формативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
МФО1 Опитування та усні коментарі викладача за його результатами	На інтеративних лекціях та семінарських заняттях викладач зі студентами обговорюють матеріал курсу та проблемні питання	Протягом семестру	Усні коментарі викладача під час занять
МФО2 Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань	Обговорення ходу виконання практичних завдань, надання рекомендацій по знаходженню необхідної публічної інформації та статистичної звітності. Пояснення щодо проведення аналізу публічних даних	Протягом семестру	Усні коментарі викладача щодо результатів рохрахунків практичних завдань
МФО3 Обговорення та взаємооцінювання студентами результатів презентації практичного кейсу	Виконання практичного кейсу на тему "Сімейний бюджет". Під час виконання практичного кейсу студенти повинні поглибити знання з питань організації фінансових відносин на рівні окремої родини	Під час проведення семінарського заняття по темі "Фінанси домогосподарств"	Усні коментарі викладача

10.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
МСО1 Поточний контроль у формі тестування	Виконання двох контрольних робіт у формі тестових завдань: по темах 1-5 та темах 6-10	Протягом року	Платформа MIX

МСО2 Виконання практичного кейсу (підготовка, презентація, захист)	Звіт та захист практичного кейсу по темі "Фінанси домогосподарств"	8-9 тижні	Оцінка за результатами презентації та захисту практичного кейсу на платформі MIX
МСО3 Підсумковий контроль: екзамен	Екзамен складається із теоретичного питання, тестів та практичних завдань	Екзменаційна сесія	Оцінка результатів екзамену на платформі MIX
МСО4 Написання та захист курсової роботи	Перевірка здобутих теоретичних знань та практичних навичок з питань організації фінансових відносин та функціонування фінансової системи	16 тиждень	Оцінювання написання та захисту курсорової роботи

Контрольні заходи:

		Максимальна кількість балів	Можливість перескладання з метою підвищення оцінки
Перший семестр вивчення		100 балів	
МСО1. Поточний контроль у формі тестування		40	
	2x20	40	Так
МСО2. Виконання практичного кейсу (підготовка, презентація, захист)		20	
		20	Так
МСО3. Підсумковий контроль: екзамен		40	
		40	Ні

Курсова робота:

		Максимальна кількість балів	Можливість перескладання з метою підвищення оцінки
Перший семестр вивчення		100 балів	
МСО4. Написання та захист курсової роботи		100	
		100	Ні

Всього за результатами сумативного оцінювання під час навчальних занять студент може отримати 60 балів. Форма підсумкового контролю – екзамен, що проводиться у письмовій формі. Для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни написання екзамену є

обов'язковим. В рамках вивчення дисципліни «Фінанси» існує можливість перерахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, що підтверджується відповідним документом (сертифікатом, дипломом, свідоцтвом тощо,) який дозволяє однозначно ідентифікувати особу здобувача і засвідчує результати його участі у певному освітньому заході неформальної освіти

Регламент оцінювання курсової роботи: а) оцінювання змістовних аспектів виконання курсової - 50 балів: теоретична цінність одержаних результатів - 20 балів, практична цінність одержаних результатів - 20 балів, відповідність вимогам вступу, висновків, списку літератури та додатків - 10 балів; б) оцінювання організаційних аспектів виконання курсової роботи - 20 балів: додержання графіку виконання курсової роботи - 5 балів, якість оформлення звіту - 10 балів, наявність логічної послідовності і наукового стилю викладення матеріалу - 5 балів; в) оцінювання захисту курсової роботи - 30 балів: наявність та якість презентації - 5 балів, розуміння теоретичних основ теми дослідження - 10 балів, ступінь володіння практичними аспектами теми дослідження - 10 балів, Спроможність аргументувати власну точку зору щодо проблем та шляхів їх вирішення за даною роботою - 5 балів

11. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

11.1 Засоби навчання

ЗН1	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани, смартошки тощо)
ЗН2	Комп'ютери, комп'ютерні системи та мережи
ЗН3	Бібліотечні фонди
ЗН4	Пакет хмарних сервісів Google Workspace for Education
ЗН5	Навчальна платформа Міх

11.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Вступ до фаху: навчальний посібник / [Ситник Н. С., Дубик В.Я., Круглякова В.В.] ; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 256 с.
2	Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : підручник / за ред. О. Я. Стойка. 2-ге вид. перероб. і доп. Житомир : Поліський університет, 2024. 317 с.
Допоміжна література	
1	Фінанси : практикум / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України» ; [І. О. Школьник, Н. А. Дехтяр, О. В. Люта та ін.]. – Суми : «ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. – 218 с.

2	Dekhtyar N. A., Deyneka O.V., Pihul N. G. Optimization of government expenditures structure in conditions of implementation of social and economic reforms in Ukraine // Bulletin of the National academy of sciences of the Republic of Kazakhstan. Volume 2, Number 378 (2019), P. 88-92 https://doi.org/10.32014/2019.2518-1467.44
3	Публічні фінанси: прозорість VS корупція : монографія / за заг. ред. докт. екон. наук, І.О. Школьник. Суми : Вид-во Ярославна, 2020. 208 с.
4	Фінанси : навчальний посібник / І. В. Журавльова, О. В. Гаврильченко, О. П. Полтніна та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, професора І. В. Журавльової. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 330 с.
5	Financial Management for Small Businesses: Financial Statements & Present Value Models [Електронний ресурс] / L. J. Robinson, S. D. Hanson, J. R. Black. East Lansing, MI : Michigan State University, 2020. 538 p.
6	Garman, E. T., & Forgue, R. (2014). Personal finance. Cengage Learning. URL: https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/58682719/Personal_Finance__9th_edition.pdf
7	5601 Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни "Фінанси" [Електронний ресурс] : для студ. спец. 072 "Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок" усіх форм навчання / Н. А. Дехтяр, Н. Г. Пігуль, Л. Л. Гриценко, О. В. Дейнека, О. В. Люта. Суми : СумДУ, 2023. 25 с.
8	Public Finance: An International Perspective [Електронний ресурс] / J. E. Greene. World Scientific Publishing, 2020. 538 p.
9	Фінанси бюджетних установ : навч. посіб. / Н. А. Дехтяр, О. В. Дейнека, О. В. Люта, Н. Г. Пігуль ; за заг. ред. Н. А. Дехтяр. Суми : Сумський державний університет, 2020. 229 с
10	Ryabushka L., Dekhtyar N., Yusiuk A. Current trends in fiscal policy development in Ukraine: theory, methodology, practice. Вісник СумДУ. Серія «Економіка», 2022. №1. С. 117-128.
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
1	Офіційний сайт Державної служби статистики – URL: http://www.ukrstat.gov.ua
2	Офіційний сайт Міністерства фінансів України – URL: http://www.minfin.gov.ua
3	Офіційний сайт Державної казначейської служби – URL: http://www.treasury.gov.ua
4	Офіційний сайт Національного банку України – URL: http://www.bank.gov.ua
5	Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку – URL: https://www.nssmc.gov.ua/
6	Сайт Євростату – URL: https://ec.europa.eu/eurostat/data/database

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Програма навчальної дисципліни	Усього годин	Навчальна робота, аудиторних годин				Самостійна робота здобувача вищої освіти за видами, годин					
			Усього, ауд. год.	Лекції	Практичні заняття	Лабораторні роботи	Усього, год.	Самостійне опрацювання матеріалу	Підготовка до практичних занять	Підготовка до лабораторних робіт	Підготовка до контрольних заходів	Виконання самостійних позааудиторних завдань
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
денна форма навчання												
1	Сутність фінансів, їх функції та роль	12.5	10	4	6	0	2.5	1	1.5	0	0	0
2	Генезис та еволюція фінансів	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
3	Фінансова система та фінансова політика	7.5	6	2	4	0	1.5	0.5	1	0	0	0
4	Податки. Податкова система	7.5	6	2	4	0	1.5	0.5	1	0	0	0
5	Державні фінанси	10	8	4	4	0	2	1	1	0	0	0
6	Фінанси суб'єктів господарювання	10	8	2	6	0	2	0.5	1.5	0	0	0
7	Фінанси домогосподарств	7.5	6	2	4	0	1.5	0.5	1	0	0	0
8	Страховання	7.5	6	2	4	0	1.5	0.5	1	0	0	0
9	Фінансовий ринок	7.5	6	2	4	0	1.5	0.5	1	0	0	0
10	Міжнародні фінанси	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
11	Курсова робота	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Контрольні заходи												
1	екзамен	30	0	0	0	0	30	0	0	0	30	0
Індивідуальні завдання												
1	курсова робота	30	0	0	0	0	30	0	0	0	0	30

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
2	інші індивідуальні завдання	10	0	0	0	0	10	0	0	0	0	10
<i>Всього з навчальної дисципліни (денна форма навчання)</i>		<i>150</i>	<i>64</i>	<i>24</i>	<i>40</i>	<i>0</i>	<i>86</i>	<i>6</i>	<i>10</i>	<i>0</i>	<i>30</i>	<i>40</i>

№ з/п	Програма навчальної дисципліни	Усього годин	Навчальна робота, аудиторних годин				Самостійна робота здобувача вищої освіти за видами, годин					
			Усього, ауд. год.	Лекції	Практичні заняття	Лабораторні роботи	Усього, год.	Самостійне опрацювання матеріалу	Підготовка до практичних занять	Підготовка до лабораторних робіт	Підготовка до контрольних заходів	Виконання самостійних позааудиторних завдань
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
дистанційна форма навчання												
1	Сутність фінансів, їх функції та роль	12.5	0	0	0	0	12.5	12.5	0	0	0	0
2	Генезис та еволюція фінансів	5	0	0	0	0	5	5	0	0	0	0
3	Фінансова система та фінансова політика	7.5	0	0	0	0	7.5	7.5	0	0	0	0
4	Податки. Податкова система	7.5	0	0	0	0	7.5	7.5	0	0	0	0
5	Державні фінанси	10	0	0	0	0	10	10	0	0	0	0
6	Фінанси суб'єктів господарювання	10	0	0	0	0	10	10	0	0	0	0
7	Фінанси домогосподарств	7.5	0	0	0	0	7.5	7.5	0	0	0	0
8	Страховання	7.5	0	0	0	0	7.5	7.5	0	0	0	0
9	Фінансовий ринок	7.5	0	0	0	0	7.5	7.5	0	0	0	0
10	Міжнародні фінанси	5	0	0	0	0	5	5	0	0	0	0
11	Курсова робота	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Контрольні заходи												
1	екзамен	30	0	0	0	0	30	0	0	0	30	0
Індивідуальні завдання												
1	курсова робота	30	0	0	0	0	30	0	0	0	0	30

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
2	інші індивідуальні завдання	10	0	0	0	0	10	0	0	0	0	10
<i>Всього з навчальної дисципліни (дистанційна форма навчання)</i>		<i>150</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>150</i>	<i>80</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>30</i>	<i>40</i>